

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilov slovenskih socialistov na Primorskem.

Naše delo v tržaški okolici.

«Od socialnih demokratov nima slovenska okolica ničesar pričakovati». Tako je rekel dr. Rybař pretečenc nedeljo na shodu pri Sv. Ivanu. Zakaj da nima okolica od nas ničesar pričakovati, dr. Rybař seveda ni povedal. Tega mu tudi ne zamerimo. Saj je stara stvar, da dr. Rybař ni znal še nikdar dokazati resnice svojih trditve. Dr. Rybař je pa pozabil povedati, kaj neki smejo okoličanje pričakovati od njega in njegovih narodnih tovarišev, pozabil je pa tudi povedati, da dosedaj niso narodnjaki naredili za okolico ničesar. Mož si je morda mislil, da to vedo že vsi okoličani in da jim zaradi tega ni treba še posebej pripovedovati. Narodnjaki imajo že dolgo časa okolico popolnoma v svojih rokah. Ako bi bili hoteli narediti kaj za okolico bodisi v gospodarskem, socialnem ali kulturnem oziru, bi bili lahko naredili. Ničče bi jim ne bil oviral plemenitega dela. V tržaški okolici prihaja kmetija vedno bolj na dražbo. Malo imamo v okolici kmetov, ki bi imeli manj dolga, kakor je vredno posestvo. Ker kmetija prihaja na dražbo se množi v okolici proletarijat. Slovenski narodnjaki niso naredili ničesar, da bi omejili propadanje kmetije ter omejili naraščaj delavstva. Ako niso imeli možnosti omejiti propadanje kmetijstva, bi bili pa lahko izobraževali nastajajoče delavstvo in ga naredili sposobnega za boj za obstanek. Tudi na tem polju niso naredili narodnjakarji ničesar. V imenu naroda so samo izkoristili propadanje kmetije v svoje osebne koristi. Sedaj imamo v mestu par relativno bogatih narodnih denarnih zavodov in lepo številce primeroma bogatih slovenskih meščanov. Ampak okolica je obubožana.

Okoličani pridelujejo izvrstno vino, ki ga morajo vsled potrebe prodati mestnim trgovcem po zelo nizki ceni. Dr. Rybař in njegovi tovariši niso nikdar skušali preprečiti izkoriščanje okoličanov strani mestnih trgovcev. Okoličansko vino prodajajo tržaški trgovci v druge kraje mnogo, mnogo dražje nego ga kupijo. Dolžnost narodnjakov je bila, da bi bili organizirali okoličanskega kmeta v zadrugo, potem katerih bi se bilo preprečilo izkoriščanje kmeta po trgovcih. Potom takih gospodarskih zadrug, bi okoličanski kmet ložje in po zelo nižji ceni obdeloval svoje polje, ker bi zadruga skupaj nakupavale poljedelske potrebščine na debelo in oddajale te potrebščine kmetom po kupni ceni. Potom takih zadrug bi se dalo okoličanskemu kmetu možnost obdelati vse tisto polje, ki ga je danes v okolici veliko neobdelanega. Torej zopet dobiček. Potom zadrug, bi kmet prodal svoje pridelke direktno konsumentom in bi ostal kmetu še ves tisti lep dobiček, ki gre sedaj v žep trgovcev. Zadruga bi imele ob enem namen učiti umno obdelovanje polja in bi se tako dobiček kmetu še povečal. To bi bilo v korist kmetu in delavcu.

Tega narodnjaki niso naredili. Ustanovili so pač veliko združenih gostiln, ki pa nimajo prave gospodarske podlage, ki ne dovažajo zato kmetu nobene koristi in ki niso ustanovljene v gospodarske marveč v strankarske svrhe. Ampak, ako bi bili narodnjaki delali v okolici za kmeta tako kakor smo navedili, bi bili škodovali mestnim trgovcem. Tem se pa narodnjaki niso hoteli zameriti, ker je lep odstotek teh ki so narodni pristaši. Dva gospodarja niso mogli služiti, zato so raje služili mestnim narodnim trgovcem nego okoličanskemu kmetu.

Za kmeta in za delavca v okolici bi bili narodnjaki ustanovili lahko konsumne zadrugo. Potom teh bi bili revni okoličani prišli zopet do dobička. Vživali bi boljše jedila in ves tisti dobiček, ki ga imajo sedaj v svojih žepih trgovci v okolici, bi bil lahko ostal v žepih okoličanskega ljudstva. Z dobičkom, ki bi ga imeli delavci in kmetje pri konsumnih zadrugah, bi se lahko mnogo naredilo za okoličane na polju kulture. Razdelilo bi se lahko tak dobiček

tako, kakor ga razdele tržaške delavske konsumne zadrugo. Deloma za razne podpore v slučaju bolezni ali v drugih nesrečnih slučajih, deloma pa v kulturne izobraževalne svrhe.

Narediti vse to je seveda koristno ampak težavno delo, ki ga narodnjaki niso menda niti zmožni. Oni so uprizorili plese in enake veselice, silili so ljudstvo, da si je nakupilo na klafre narodnih zastav in ovirali so nam resnično kulturno delo v okolici. To je seveda ložje nego se poprijeti resnega dela za ljudstvo, ki ne donša nobenih osebnih koristi.

Za delavstvo tudi niso naredili narodnjaki ničesar. Vedeli so celo, da samo potom organizacije si zamore delavstvo zboljšati svoj položaj, pa so vedno bili nasprotni, da bi se bilo delavstvo organiziralo. Sedaj, ko so uvideli, da delavstvo tudi okoličansko se organizira kljub narodnim pripovedkam, da smo mi izdajalci naroda, sedaj se tu sedi oni izrekli za organizacijo, seveda — narodno. Iz tega je razvidno, da dr. Rybař in njegovi tovariši nimajo nobene pravice pripovedovati, da nima okolica od socialnih demokratov ničesar pričakovati. Ako oni niso znali narediti v okolici ničesar za ljudstvo, ni rečeno, da tudi drugi ne bodo znali narediti. In ako niso znali narediti ničesar dosedaj, tudi v bodoče ne bodo naredili ničesar. Oni hočejo samo na narodni podlagi izkoristiti okolico v svoje osebne in strankine koristi. Ako bi bili smeli mi tako svobodno delati v okolici, kakor so imeli in imajo priložnost slovenski narodnjaki, potem bi bilo v okolici že davno veliko narejenega v korist okoličanskega kmeta in delavca. Pripovedovati kako grozno da ljubijo narod — kakor delajo to slovenski narodnjaki — pa ničesar narediti za narod, za ljudstvo, ki tvori narod, je lahka stvar. Ampak manj besed o narodni ljubezni in več dela za koristi ljudstva, je sicer bolj težavno toda ob enem tudi hvaležno delo.

(Konec prih.)

Resna beseda.

Združene organizacije goriške so praznovale v prvič skupno prvi majnik, v prvič z resnim namenom pokazati moč svojih organizacij. Preteklo je eno leto, odkar se je socialnodemokratska stranka na Goriškem pravilno organizirala ter se je ustanovilo 16 krajskih organizacij in deželna organizacija. Enoletno, precej intenzivno delo je pokazalo dejanski položaj socialnodemokratske stranke na Goriškem, pokazalo podlago, na kateri se bo stranka razvijala, pokazala seveda tudi zapreke in nedostateke strankarskega in političnega dela v deželi sploh. Pikra beseda sodruga Et. Kristana na javnem shodu prvega majnika, da je Goriška «dežela lenobe», menda najbolj karakterizira, najbolj označuje ne le slabo stran stranke ampak vsega političnega življenja na Goriškem. Četudi navidezno med vsemi kronovinami na Slovenskem, kaže politično življenje na Goriškem, in sicer ali že klerikalne, ali napredne, ali kmečke, ali socialistične stranke, največ življenja in bi iz tega človek sodil na posebno proboju in zavednost ljudstva, je dejansko temeljna hiba vseh goriških organizacij in strank nediscipliniranost in malomarnost za vsakdanje delo. Krščanskosocialna zveza šteje ogromno število društev, enako napredna, in tudi število organizacij socialnodemokratske stranke je razmeroma veliko. No, ako bi pa odprli blagajnične registre vseh društev in strank, bi našli, da manka pravega krvnega obtoka, da manka neobhodno potrebne požrtvovalnosti, ki je predpogoj resnemu delu vsake stranke. Napredna stranka naprednjači v zvezi svojih narodnih društev skoraj s celo stotino društev, ki nedeljo za nedeljo prirejajo svoje veselice in nastope, dejansko pa je vse nje prosvetno in politično delo v potrošnih šumnih veselich s sokolskimi uniformami in plesovi. Druge

stranke hočejo tekrovati, videč navidezne vspehe takih prireditvev. Tudi pripadniki socialnodemokratske stranke se dajejo zavajati in vidijo glavno delo v izobraževalnih društvih s prirejanjem veselich in enako. Kjer gre za šumen nastop, tam ne manka sodrugov.

Kakor pa pri naprednih in klerikalnih društvih, manka pravega dela tudi pri delavskih društvih in političnih organizacijah, manka onega doslednega vsakdanjega dela, ki je v zvezi s splošnim gospodarskim položajem. Četudi goriška dežela nima mnogo industrije, je goriška okolica po številu obrti in tvornic vendarle precej industrialna; česar manka, to je delavnosti in varnosti. Miren, Solkan in Podgora so nam pravi tipi zaostalosti naših obrtnih in delavskih razmer. Nikjer ni mogoče ustvariti krepke strokovne organizacije. Povsod le tožbe o delavski bedi, o pomankanju zasluzka, o terorizmu delodajalcev, nikjer delavskega poguma in samostojnosti, nikjer spoštovanja dela, nikjer samozavesti delarca kot takega. Na vse pozive pravilne kolportaže, na vse pozive plačevanja strankarskega davka prihaja odgovor: ni zasluzka, imamo komaj za vsakdanje življenje. Ako pa gremo ob nedeljah popoldne in še ob pondeljkih po goriški okolici, vidimo delavce zbrane po krčmah in vino teče v potokih, gruča za gručo delavcev je pri kartah za mizami. Ako delavstvo v Gorič in v goriški okolici le polovico tega, kar zapravi ob nedeljah in pondeljkih z brezdelico, z alkoholom in s kartami, zalozli na stran v gospodarske zadrugo, v strokovne in politične organizacije, bi zložilo sebi na korist ne stotake, ne tisočake, ampak štejem vsako leto blizu 100.000 K. Te vsote bi delavstvo ne odtrgalo sebi ali svojim družinam, nasprotno: to vsoto bi vsako leto goriško delavstvo založilo kot kapital, ki bi jih rešil molohe alkoholizma in nedeljskega posedanja in praznega razveseljevanja. Nikjer na Goriškem ne hrepeni delavstvo, osvežiti se v prosti naravi od mučnega tedenskega dela po fabrikah in delavnicah. Nikjer ne vidiš delavskih družin, moža, ženo in otrok, ki bi res uživali nedeljski počitek ter svežili svoj duh za težko tedensko delo. Ob nedeljah ostaja družina osamljena, delavci posedajo po krčmah, med tednom pa, ko nastopi reakcija, tožijo in čutijo svojo gospodarsko bedo in ubijajo tako sebi veselje do dela, veselje do krepke politične organizacije.

Res je, da ne moremo očitati socialnodemokratski stranki, da bi ona zakrivila bedni položaj organizacij. Greh je to desetletij, greh je to onih faktorjev, ki so do sedaj vodili javno in politično življenje na Goriškem. Delodajalec je bilo ugodno, da je delavec iznemožen, da je navezan na krčme in prodajalnice naprednjakov, da nima samozavesti in da tiči kolikor mogoče v umazanosti vsakdanjega življenja. Več ko delavec zapravi od svojega fabričnega ali obrtnega zasluzka ob nedeljah po klerikalnih in naprednjaških krčmah, bolj je sužen naprednih krčmarjev in branjevcev. Tako živi delavstvo že dolgo vrsto let in nima poguma odtrgati se od takega življenja, ki vničuje telesno in duševno zdravje.

Poglejmo vsebino klerikalnih in liberalnih listov zadnjih deset let! Polni laži in studa in izprijevanja ljudstva! Samo obrekovanje in podpiranje vaških preprirov, samo blatenje ljudi, ki streme po boljšem, ki hočejo dvigniti ljudstvo na višjo raven življenja. Duhovnik, trgovec, inteligent in seveda za njimi delavec, ko prime politične liste v roke, najprej pogleda na notice osebnosti in malenkosti. Čitalnice so dejansko neobiskovane in knjige malo čitane, ali pa se čita najraje plehke, svobodnjaške in protifarške spise.

Tako stoji socialnodemokratsko delavstvo pod splošnim vtisom indolence in nizkosti političnega življenja, sledi malenkostnim ciljem, ki si jih stavijo politični agitatorji po vaseh goriške okolice. Želja po učenju, želja po prijateljskem združevanju ni nikjer živa, vsak resen pogovor o eko-

nomičnih in političnih interesih delavstva je nemogoč za mizami krčem goriške okolice. Tu je treba dobro zastaviti našim zaupnikom vse moči, da se strezni socialnodemokratsko delavstvo! Ne sme slediti poti, začrtani do sedaj po klerikalni in napredni organizaciji. Izločiti mora iz sebe vse brezdelne elemente, vse elemente, podvržene alkoholizmu in praznemu zabavljanju! Zbrati če še tako malo število resnih delavcev v političnih organizacijah in izobraževalnih društvih, to bodi prva naloga zaupnikov. Če še tako malo število, bolje, nego navidezno bogata statistika društev v organizaciji, ker le če se naše delavstvo moralno in ekonomično dvigne, bode tudi stranka imela bodočnost. Zaponujajo naj si zaupniki socialnodemokratske stranke, da le v žrtvah obstoji ves boj za boljšo bodočnost le ono, kar si je delavec odtegnil od svoje borne plače, le ono nosi za delavca najbogatejše sadove.

Imamo pred seboj zgodovino nemškega delavstva, ki si je, še pred dobrimi 20 leti preganjano in zatirano, z nizkimi plačami znalo ustvariti potom odrekanja in žrtvovanja mogočne strokovne organizacije, ki štejejo milijone promoženja, si znalo ustvariti in razširiti bogato in prosvetno časopisje brez pomoči v boju proti pritisku delodajalcev, policije in inteligence. Goriško delavstvo naj vrže malo pogled na češke in nemške organizacije, pa vidi, kako so ustale iz malih početkov in kako so poslale v dunajski parlament skoraj petino zastopnikov, dočim ves milijon slovenskega proletarskega ljudstva nima ne enega zastopnika ne v državnem zboru ne v deželnih zborih. Delavstvo naj pride do spoznanja, da je predvsem samo krivo neugodnega svojega položaja, krivo zaraditega, ker si ne zna odtrgati par krajcarjev na teden in ker svoj obup zaliva z zadnjimi svojimi krajcarji z alkoholom. Vzdrinite se delavci Goriškega in vedite, da je le v resnem delu spas!

Klerikalnim hudobnežem

Učiteljstvo — seveda napredno učiteljstvo — je klerikalcem trn v očeh. Klerikalna „Gorica“ in „Prim. List“ pišeta proti učiteljstvu v vsaki številki. Tržaška „Zarja“ seveda tudi ne zaostaja za goriško sestrico in bratcem. Tržaška „Zarja“ ima veliko opraviti z istrskim, dočim imata prva dva veliko opravka z goriškim učiteljstvom. S „Zarjo bomo seveda obračunali mi. Kar se pa „Gorice“ in „Prim. Lista“ tiče, podelimo besedo nekemu, ki pozna jako dobro nevoščljivo in hudobno duhovščino, ki nam je poslal sledeči dopis:

Klerikalci bi najraje videli, da bi se šole sploh odpravilo. Če to ni mogoče, bi pa radi, da bi prešle šole v roke duhovščini.

Vsako kaplano si drzne učiteljstvo napadati ter napadati šole na hudoben in umazan način. Kaj si ta kasta, ki je pri nas vsemogočna, upa in drzne, je že od sile. Čuditi se je samo, da e. kr. oblasti, ki bi morale braniti sankcionirane zakone, da puste duhovščini, da tako nesramno napada institucijo šole. Človek bi kmalu mislil, da je naši oblasti več kako kaplano kakor pa šola.

Pri napadih na šole in učiteljstvo nima seveda zadnje besede Kosec, t. j. bivši alkoholist. Ta mož je imel v nedeljo 16. t. m. svoj politični govor v Skriljah na Vipavskem in je v svojem govoru prav nesramno hujskal ljudstvo proti šoli. Neverjetno je, kaj si ta čavenski junak upa. In vse kaže, da si naše oblasti ne upajo tega zabraniti, da si ne upajo stopiti tem navadnim hujskačem na prste.

Kaj bi pa naše oblasti naredile z učiteljem, ako bi se ta drznil razlagati učencem hudobno razdirajočo politiko duhovščine ala Kosec? Mi bi to prav radi vedeli. In ako bo tako hujskanje še nadaljevalo, pričnemo tudi mi učitelji razlagati mladini v šoli lumparsko politiko šuntajoče duhovščine. **Aut-Aut!** Videti hočemo, kdo prej neha.

Klerikalci so imeli šolo v svojih rokah do l. 1869. In ta mesec je bilo 40 let, od kar je šolski zakon, ki je sicer na papirju imeniten, ki pa kaže po izvrševanju, da ni bil sankcioniran, ker vse to, kar je tam sankcionirano se krši in ne izvršuje.

Trpke besede silijo mi v pero, a naj ne dam prilike g. drž. pravdniku, da bi odškodoval izdajatelj tega lista z zaplenbo.

Le to naj bude navedeno, da je dne 4. maja 1968. pred Kr. v državi «Neverjetnosti» bila sprejeta od tedanjega državnega zbora postava in potrjena od tedanjega poglavarja Krišpina Šoštarija, po kateri mora vsakdo, ki se hoče z učiteljevanjem ukvarjati, 40 let stradati in to vsled točke 55. omenjene postave. Kdor bi se drznil prej odnehati, se ga kaznuje s tem, da se ga da klerikalcem «ala Kosec črez». — Šala — a resnica!

Pa pustimo šalo in pojdemo k resnosti.

Krščanske ljubezni polna „Gorica“ in nje nje nedolžnosti ženin „Prim. List“ se kaj neumno zagovarjata, ko pravita o zvišanju plač duhovščini, da njih zastopniki v državnem zboru niso glasovali za povišek — (to je preneumno, in verujejo le otroci, mogoče) — da pravzaprav tega ne plačujejo kmetje, posestniki, da to ne plača nobeden. Menda pa ne, da pride denar z nebes, ali pa mogoče še celo iz pekla, ker hudič ima polno denarja po naukih katoliške cerkve, in mi vemo, da se far ne brani denarja iz nobenih rok.

Kdo plača? Plačamo vsi! Ker vsak človek plačuje davke.

Če prevdarjamo natanko, plačuje največ davkov tisti, ki nima posestva, ki živi od svojih rok, ker ta plača davke procentu. Poleg tega plača se državi razne carine, prevažne troške in šopek drugih davkov. Tako je!

Ne enega krajarja za šolo se govori in šunta ljudstvo. Saj živijo v Afriki zamorec brez šol in vseeno so vedno le zamorec. Saj gredo še ložje v nebesa. Take in enake se čujejo kot refreni tega šuntanja po duhovščini.

Prav! Mi se strinjamo, makar šolo proč! Čemu je šola? Slišimo iz ust klerikalnih matadorjev in iz ust klerikalnih pristašev.

Če mu je šola? prašamo mi. Kaj je za to, da mora biti nekoliko ljudi, ki vsled nje stradajo.

Zaprte jo, če jo ne marate zagovarjati in braniti pred hujskači. Ti ljudstvo pa sodi!

Delodajalec, ki najme delavca se z njim pogodi za dnino in mu jo mora potem tudi pošteno plačati.

Pri šoli je drugače.

Tu se najme delavca po § 55. zakona z dne 14. maja 1869. drž. zak. št. 62 — a se ga ne plača. Odjeda, odtrguje se mu zaslužek, kar je po krščanskem nauku v nebo vpijoči greh.

Klerikalci, ki nimajo nobene grajalne besede, ko gre odplačati težke milijone vladi za kanone in sploh moralno orožje, imajo polna usta besed, ko se gre, da bi ubogemu stradajočemu človeku dali košček kruha. Ah, pač ne vedo, kaj je usmiljenje, kaj je stradanje, ker oni sede na gorkem in če rabim besede generala Šušteršiča: oni žro, žro, žro in žro.

Ko hoče siti in brezdalni duhovnik, ki živi od neumnosti naših ljudi, imeti kasarno sob za se in svojo kazinanto, ni v klerikalnih listih besede, ki bi oponirala, ki bi pokazala ljudstvu, da za dva človeka ni treba kasarno sob, ampak le dostojno stanovanje odgovarjajoče potrebam dveh oseb.

Ljudstvo misli pa, da naredi svetó delo, če priredi z mastnimi tisočaki brezpotrebno število sob dvema človekoma, tudi če je samo skupaj z živino v enem prostoru.

Ljudstvo po hujskanju hudobne duhovščine pa ne privoščí svoji deci udobnega, še ne človeku primerne šole, prostora, v kojem bi se učilo potrebnih znanosti, s katerimi bi si olajšalo življenje v tej solzni dolini. E, ubogo ljudstvo, kam ti jadraš, ko se pustiš vleči na tak nekrščanski način.

(Dalje prih.)

Naši volilni shodi

bodo

V soboto 29. t. m.

V gostilni „Al Belvedere“ ulica Belvedere št. 23. ob 8^{1/2} uri zvečer. Poročevalca: Regent in Doff-Sotta.

V gostilni „Alla Citta di Gaeta“ ul. Media št. 48 ob 8 in pol uri zvečer. Poročevalca: Piazza.

V gostilni „Antica Lavandera“ ulica dell'Industria št. 49. ob 8 in pol uri zvečer. Poročevalca: Pagnini.

V gostilni „Alla Marinella“ ul. S. M. Magiore št. 3. ob 8 uri zvečer. Poročevalca: Cerniutz.

V gostilni „Ai dodici Moreri“ ulica Moreri v Rojanu ob 8. uri zvečer. Poročevalca: Milost.

V nedeljo 30. t. m.

V gostilni „Pri Kroni“ v Rojanu ob 10 in pol uri zjutraj. Poročevalca: Regent in Tuntar.

V ponedeljek 31. t. m.

V novem konsumnem društvu v Koloniji št. 233 ob 10 uri zjutraj. Poročevalca: Milost.

***

Pretečeni teden je priredila naša stranka v mestu dvanajst volilnih shodov. In vsi so bili dobro obiskani. Celó v gostilni „Al piccolo pappagallo“ v ulici Ghega, je bil jako dobro obiskan, čeprav pravijo Edinostariji da ne, ki pa vendar ne bodo s tem zmanjšali števila navzočih, ki so bili po večini slovenski delavci. „Edinost“ misli, da so bili narodni, zato ker so bili slovenski delavci. Pa se moti.

V gostilni „All'Operaio“ v ulici Ugo Fescolo, je prišlo do prepira med socialisti in ital. narodnjaki, ki so na shodu obrekovali socialiste ravno tako kakor nas obrekujejo slov. narodnjaki. En socialisti demokrat je bil od enega ital. nacionalca ranjen z nožem. To je res kultura.

Pa mi gremo naprej, ker je z nami ljudstvo.

Domače stvari.

Naš občinski program ni več ne slovenskim ne italijanskim narodnjakarjem. To nas veseli. Od nas ne bo nihče zahteval, da bi se, pri sestavljanju programov, ozirali na želje narodnjakarjev. Smešno je pa, da hočejo kritizirati naš program voditelji slovenskega narodnjakarstva, ki nimajo niti toliko sposobnosti, da bi napravili zase poseben program, po katerem naj bi potem ravnali. Ako tega niso zmožni, nimajo niti pravice kritizirati. Kritizirati sme samo kdor pokaže, da je sam zmožen kaj narediti. Tega pa slovenski narodnjakarji niso pokazali v vseh petdesetih letih svojega obstanka. Kdor hoče kritizirati, mora imeti tudi svoje misli, svoje cilje, teh pa nimajo gospodje, ki se zbirajo v narodnem domu. Dr. Rybar je n. pr. na shodu pri Sv. Ivanu kritiziral naš program tako kakor ga je kritiziral „Piccolo“. Mož se je kritiko iz „Piccola“ enostavno naučil na pamet in jo je potem prodajal svojim poslušalcem kot sad svoje modrosti. Za moža, ki hoče biti voditelj vseh Slovencev, je to pač zelo žalostno. Sicer je pa naravno, da to kar v našem programu ne ugaja italijanskim nacionalcem, ne ugaja niti slovenskim nacionalcem. Slovenski in italijanski nacionalci hočejo braniti koristi bogatejših slojev, mi pa hočemo braniti koristi revnega ljudstva. Slovenski in italijanski narodnjaki hočejo, da bi se slovensko in italijansko delavno ljudstvo med seboj ljubilo in skupaj nastopalo za svoj blagor. „Piccolo“ pravi, da hočemo mi z našim delovanjem škodovati italijanski stvari, Rybar je pa na shodu pri Sv. Ivanu povedal, da je naše delo škodljivo slovenski stvari.

Slovenski in italijanski narodnjakarji so tedaj združeni v boju proti naši delavski stranki. Delavstvo naj se pa združi proti slovenskim in italijanskim nacionalcem. To bo pač najboljši odgovor enim in drugim nacionalcem, katerih najglavnejša skrb sedaj je ta, da obrekujejo in ščuvajo delavce proti delavcem.

Kje so narodni izdajalci? Poslušajte in strmite, kaj se je zgodilo na zadnji seji trgovsko-obrtne zbornice v Ljubljani. Dr. Ambrositsch je prečital pogodbo za skupen nastop ki so jo sklenili kranjski liberalci z nemci leta 1901. V tej pogodbi je med drugim rečeno tudi sledeče:

1. Slovenski liberalci bodo pri volitvah v deželni šolski svet Kranjski oddali svoje glasove Nemcem.

2. Slovenski liberalni poslanci se bodo zavzeli zato, da dobe Nemci „stalno in zagotovljeno zastopstvo v kranjski kmetijski družbi“.

3. Zavzeli se bodo tudi da dobe zastopstvo tudi v kranjskem deželnem kulturnem svetu.

4. Slovenska liberalna stranka priznava da imajo Nemci pravico do primerne zastopstva v občinskem svetu v Ljubljani in v trgovinski zbornici. Zavzeli se bodo liberalni poslanci, da Nemci dobe tudi to primerno zastopstvo.

5. Slovenski liberalni poslanci se zavežejo, da bodo podpirali nemško gledališče v Ljubljani enako kakor slovensko. Slovenskemu gledališču bodo smeli liberalni poslanci dovoliti izredno podporo samo tedaj ako bodo Nemci dovolili.

6. Slovenski liberalci se zavežejo stopiti z Nemci v trajno zvezo po v to svrhu izvoljeni komisiji, da se z njimi, o vsaki važnejši zadevi, tičeči se deželnega zbora in odbora kranjskega, dogovore in le sporazumno nastopajo.

7. Slovenski liberalni poslanci se zavežejo, da se bodo pri vsaki korporaciji, ki je odvisna od deželnega zbora, oziroma odbora, ozirali na to, da dobe Nemci primerno zastopstvo.

8. Zavežejo se, da bodo slovenski liberalni volilci v mestni kuriji Kočevje-Ribnica, glasovali za nemškega kandidata.

Take in enake reči obsega pogodba ki so jo bili sklenili slovenski liberalci z Nemci v Ljubljani. Z Nemci so bili tedaj zvezani tisti slovenski liberalci, ki imajo narodnost vedno v ustih, tisti slovenski liberalci, ki na vse štiri vetrove pripovedujejo, da jim je narodnost nad vse, tisti slovenski liberalci, ki vedno predbacivajo drugim strankam, posebno naši, da ima zveze z Nemci.

Ampak še neka druga stvar je v tej pogodbi, ki je zelo pikantna. Ivan Hribar, vseslovan in župan ljubljanski, je vedno trdil, da on ni podpisal nobene pogodbe z Nemci. Še na seji trgovsko-obrtne zbornice dne 19. februarja 1909 je povedal, da ni res, da bi bil on podpisal pogodbo z Nemci in da dobi, kdor nasprotno dokaže, nagrado. Dr. Ambrositsch je pa prinesel spis pogodbe na katerem so podpisani nemški veleposestniki Schvegl, dr. Schaffer in grof Barbo ter slovenski liberalci dr. Tavčar, Grasselli in — Ivan Hribar, župan ljubljanski. Ko je Hribar to izvedel je dejal, da ni mislil na to pogodbo marveč na neko poznejšo, katere da ni podpisal. No. „Slovenec“ glasilo kranjskih klerikalcev je pa objavil, da je Hribar podpisal razen te pogodbe iz leta 1901 tudi pogodbo, ki so jo sklenili kranjski liberalci z Nemci leta 1895.

Takšen je tedaj vseslovan in župan ljubljanski Hribar. To je njegova politična morala. Podpisuje pogodbe z Nemci, pa pripoveduje ljudstvu, da to ni res. In ljudstvo verjame.

„Slov. Narod“ pripoveduje, da se liberalcem ni treba ni treba sramovati take pogodbe. Mi pa bi res želeli vedeti, kaj bi „Sl. Narod“ dejal, da bi naredili tako pogodbo socialisti demokratje? Kaj bi dejala „Edinost“. Zelo zelo bi „Ed.“ vpila. Sedaj pa molči, ker so kranjski liberalci največji prijatelji tržaških narodnjakarjev in ker je Hribar njih ljubimec. Ampak: Povejmi kdo je tvoj prijatelj, in povem ti kdo si. Tržaški narodnjakarji so prijatelji s kranjskimi liberalci, kranjski liberalci so zvezani z Nemci.

Potem si bo ta čedna gospoda še upala napadati socialno demokracijo zaradi njene mednarodnosti! Iz te pogodbe je pa razvidno, da imajo narodnjakarji narod samo na jeziku in da je zanje narod samo navadna molzna krava in nič drugega.

Polemika z „Edinostjo“ je nemogoča. Tega mnenja smo bili mi že od nekdaj. V torek 25. t. m. je „Edinost“ naše mnenje še enkrat opravičila. V tej št. odgovarja „Ed.“ na našo notico o obnem zboru novoustanovljenega društva tobakarnarjev, ki smo jo objavili v pretečeni številki našega lista. In kako odgovarja? Najprej pravi „Edinost“, da smo mi napisali, da bi moralo biti Slovence sram, da so si izvolili za predsednika Italijana. To ni res! Mi smo v posebni notici samo povedali, da je „Edinost“ napisala „Dasi Italijan je gospod Giraldi“ — predsednik tobakarnarjev — vendar poštena duša. To je „Ed.“ napisala v ponedeljek dne 15. t. m. Povedati pa „dasi Italijan, je gospod Giraldi vendar poštena duša“, pomeni, da je ves italijanski narod nepošten in da je le slučajno gospod Giraldi poštena duša, kljub temu da je Italijan. To je seveda zlobnost, ki so jo zmožni samo uredniki „Edinosti“. Zato smo pa dodali notici naše mnenje in smo rekli: „Dasi ste slovenski narodnjaki, gospodje pri „Edinosti“ bi se morali vendar sramovati kaj takega napisati“. Ako je kedo zmožen čitati v teh vrsticah besede, ki nam jih predbaciva „Edinost“ čes, da smo rekli, da bi moralo biti Slovence sram, da so si izvolili v društvu tobakarnarjev za predsednika Italijana, je vreden nagrade. Pač ves drugi je pomen naših besed, zato pa danes ponovimo: Dasi ste slovenski narodnjaki, gospodje okolu „Ed.“ bi se morali sramovati napisati, da smo

rekli mi, da bi moralo biti Slovence sram, da so si izvolili v društvu tobakarnarjev za predsednika Italijana. Gospodje pri „Edinosti“ bodo takrat morda razumeli naše besede.

Nadalje pravi „Ed.“ da se mi, ki sicer vedno govorimo o bratstvu med narodi, izpodtikamo, da se je vsaj v društvu tobakarnarjev doseglo med Slov. in Ital. pošteno sporazumljenje. In zopet je „Ed.“ napisala laž. Mi smo povedali samo, da „Edinost“ dovoljuje tobakarnarjem, da se med seboj mednarodno združijo, dočim trdi vedno, da morajo biti slovenski delavci organizirani samo na narodni podlagi. Kdor čita „Ed.“ mora pritruditi, da je to res.

Potem pravi „Ed.“, da tobakarnarji niso kapitalisti, za kakoršne bi jih radi mi predstavili. Pravi, da so tobakarnarji pravcati reveži — delavci, ki se od dne do dne trudijo za vsakdanji kruh. Mi smo rekli, da so tobakarnarji delodajalci. Saj tisto društvo ni društvo uslužbencev in uslužbenk v tobakarnah, marveč društvo lastnikov tobakarn. Lastniki tobakarn pa niso taki reveži, kakor nam jih slika „Edinost“. To vemo mi in vedo tudi gospodje pri „Ed.“ In lastniki tobakarn so delodajalci, ker v tobakarnah navadno ne delajo sami, marveč imajo plačane uslužbenke.

To bi bilo pravzaprav dovolj, da pokažemo javnosti, kako zlobna je „Edinost“ kadar govori o socialnih demokratih. Ravno tako pa, kakor se je lagala „Ed.“ v tej notici; ravno tako, kakor je imela „Ed.“ pri tem pogum predbacivati nam besede, ki jih nismo nikdar napisali, ravno tako laže „Ed.“ vedno kadar govori o socialistih. Laž je pač sad morale, ki vlada v Narodnem domu.

Kar se pa tiče pometanja s slovenskimi delavci, ki se baje vrši v Delavskem domu moramo povedati še sledeče: Slovenski delavci so v Delavskem domu stokrat bolj spoštovani kakor v Narodnem domu. V Delavskem domu se slovenski delavci lahko kaj nauče, ker imajo v svojih društvih na razpolago toliko slovenskih in sploh slovenskih knjig, časnikov, leposlovnih in znanstvenih revij, kolikor jih ne zmorejo vsa tržaška mestna in okoličanska narodna društva skupaj.

Da končamo: Ako smo rekli, da se „Ed.“ o socialistih vedno laže, smo ob enem povedali, da se je tudi v cerkvi notici zlagala tako, kakor jim predpisuje narodnjaška morala. Pika.

V Škorklji so sklicali včeraj narodnjakarji za volilce, ki bivajo v Rojanu in v mestu shod. Vseh skupaj, z dr. Rybarem, dr. Wilfanom, Jakličem, Bufonom, Mandičem in enakih v narodnem boju še ne popolnoma osivelih mož vred, se je zbralo v tesnih prostorih gostilne „Al cole di Scorcola“ kakih 40. Na vrtu pa, ki niso našli prostora v gostilni se je zbralo kakih 60 sodrugov. Zaradi tega shoda v Škorklji so morali narodnjakarji prenesti zaupni shod pri Sv. Ivanu pri Trstu. Najprej je dolgočasil navzoče dr. Rybar. Za njim je pa Mandič streljal slovensko-mednarodne kozle. To se pravi. Oba sta metala blato na socialno demokracijo, da je smrdelo do neba.

Odgovoril jim je pošteno sodr. Milost, ki je dokazal da ne znajo narodnjakarji nič drugega nego lagati in obrekovati poštene ljudi. Seveda so bili gospodje jezni, pa so jih morali vendar le slišati.

Kadar so mestni narodni volilci odšli iz Škorklje v mesto so si napolnili žepce kamenja, pa so čakali, da bi šli tisti naši sodrugi, ki bivajo v spodnjem delu Škorklje naprej, da bi za njimi lučali naše narodno kamenje.

Naši sodrugi so zapazili takoj narodnjaški manever, pa so pustili, da so šli naprej oni, mestni narodni volilci.

Jasno sta dokazala na shodu v Škorklji Rybar in Mandič, da je socialna demokracija bila vedno v službi kamore. Poštene delavci sedaj lahko vedo kaj smatrajo narodnjaki za jasno. Rybar in Mandič lažeta, da se kadi, pa pravita da je tisti dim jasen.

Proti novim davkom se je vršil v nedeljo shod Delavskem domu. Predsedoval je shodu sodr. Kermolj, Poročal je sodr. Regent ki je v daljšem govoru krasno raztolmačil zakaj so državne blagajne prazne, zakaj se hoče imeti od delavnega ljudstva novih 100 milijonov kron indirektnega davka ter kako krivico hoče narediti vlada s tem finančnim načrtom delavstvu, ki mora baš sedaj močno dvigniti svoj glas ter povedati vladi da njen nov finančni načrt ne sme postati nikdar zakon. Drugi je govoril sodr. Milost tudi o krivici, ki jo hoče nalaziti vlada zopet delavstvu zaradi naše slabo diplomacije in zaradi slabega deželnega go-

spodarstvu. Toliko prvemu kakor drugemu so navzoči, delavci, ki so prišli na shod v velikem številu, pritrjevali. Končno je bila sprejeta posebna resolucija in je sodr. Kermolj s krasnimi besedami zaključil shod.

Enak, toda seveda večji shod se je vršil v gledišču Fenice, kjer sta italijanskim delavcem poročala sodruga *Pittoni* in *Cerniutx*.

„**Edinost**“ št. 143 ponatiskuje članek Vladimirja Knafliča iz „Soče“. Mislili smo, da je le v „Soči“ prostor za Knafličeve konfuzije, no, te konfuzije so imponirale tudi gospodom okoli „Edinosti“. Prav! Knaflič je nakopičil toliko protislovij in obenem drznih trditev, da je političnemu nivoju tržaskih voditeljev moralo imponirati. Resna polemika s člankom v „Soči“ in „Edinosti“ je pač nemogoča. Rekli smo že, da sta dr. Tuma in dr. Dermota pozvala goriške predavatelje na javno diskusijo, sta pa na to dobila v „Soči“ odgovor, „da niso še gotovi“ za to. Predsednik N. D. O. Vladimir Knaflič pa je svojo srečo v diskusiji že poskusil vpriči goriških akademikov z drjem. Dermoto ter je zapustil za seboj le sodbo: 1.) da je docela nesposoben za znanstveno diskusijo in 2.) da nima niti enega jasnega pojma o socializmu. Tako je končno, gospodje okoli „Soče“ in „Ed.“! Pred javnostjo in na pristojnem mestu ne znate in se ne upate! V svojih listih, namenjenih za ljudi, ki čitajo brez miselnosti, pa se z nakopičenimi frazami bahato razpostavljate! Posebno zavratno je nastopil predsednik N. D. O. proti sodrugu dr. H. Tuma. Tega se je v Gorici *izključilo od predavanj, da bi ne vplival na mladino*. Predaval pa je vendar vsaki teden celo zimo slovenski in italijanski mladini (in tej zadnji še predava) in pristop je vsakemu, tudi Knafliču prost. Posebi se razume, da od inteligence nikogar blizu ni bilo in ga ni. Knaflič ni stopil v najmanjšo dotiko s sodrugom drjem. Tuma in drzne se ga soditi ne vemo po čem. Dr. Tuma je spisal „Jugoslovanska ideja in Slovenija“ in podpisal celo vrsto člankov v „Del. Listu“ ki so Knafliču na razpolago za polemiko. Seveda Knaflič za to niti ni sposoben, niti se ne upa. Zaradi tega si izmišlja različne teorije, ki bi jih propagirala dr. Tuma in dr. Dermota. Kaj se pa pravi, liberalni gospod Knaflič, podtikati komu besede, ki jih ni rekel, in potem polemizirati z njim? In kaj se pravi, nekdanji sabljač Knaflič, vabiti na diskusijo in potem „auskneifati“?

V „**Soči**“ se je napredništvo zopet jelo hvaliti s svojim znanjem. Še sedaj jih peče goriške liberalce, ker smo pred meseci v „Del. Listu“ osvetlili njihovo modrost, ki jo je prodajal njihov najboljši učeni reprezentant dr. Puc v predavanjih o socialnih teorijah. Takrat se je reklo, da izidejo ta predavanja v posebni brošuri; zato smo svojo kritiko omejili le na nekatere podrobnosti. Te brošure pa od nikoder ni. In je tudi ne bo. Še ložje, nego pri predavanjih samih, bi se namreč potem moglo konstatirati, da je bila vsa ta liberalna modrost zajeta iz knjige: Gustav Maier, Soziale Bewegung und Theorien bis zur modernen Arbeiterbewegung, ki je izšla 1898 l. v zbirki Aus Natur und Geisteswelt v Lipskem.

Reklo bi se torej lahko, da so predavanja bila preplankana; kajti učeni liberalni predavatelj niti povedal ni, iz katerega studenca črpa svojo znanost. S podrobno razlago tega plonkanja že še pridemo. Povedali bomo tudi o priliki, kako je nekdo, ki je napovedal predavanje o narodnosti in proletarijatu obljubil prosto debato, od strahu pred debato „zbolel“, da je odpadlo predavanje z debato vred. Prav gotovo pa je, da bomo odslej goriško liberalno učenost še strožje kontrolirali, nego smo jo doslej. In brez usmiljenja! Kričačem bomo že zamašili usta, tudi če bodo popularizirali vedo in znanost na narodno-napradni podlagi!

Društvene stvari.

Ljudski oder priredi v nedeljo dne 30. t. m. v veliki dvorani gostilne *Maganja* v Sv. Križu, veliko veselico z dramatično predstavo. Igralo se bo žaloigro v 4 dejanjih »Marija Magdalena«. Med dejanji bo svirala vrla svetokriška godba. — Začetek predstave ob pol 5 uri popoldne. Vstopnina 50 vin. za osebo, sedeži I. vrste 50 vin., sedeži II. vrste 20 vin. Na mnogobrojno udeležbo vabi

Odbor.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. Javen shod v nedeljo 23. t. m. je bil jako dobro obiskan. Govoril je sodrug *Pagnini* o nameravani nakladi novih davkov ter o zunanji in notranji politiki Avstrije, vsled katere so nastala nova bremena. Sodruga *Petejan* je v kratkih besedah ponovil govor sodruga *Pagninija*.

Ob koncu je bila sprejeta resolucija, kakor na vseh drugih shodih proti novim davkom.

I. Pekovski shod se je vršil v sredo dne 19. t. m., na katerem je govoril sodr. Šuligoj o pekovskih razmerah ter pozival pekovske delavce, da se pripravijo na novo gibanje. Nato je govoril sodrug *Petejan* o strokovni organizaciji ter o pomenu politične organizacije za pekovske delavce. — Nato se je sklenilo prirediti vsaki teden pekovski shod, na katerem bo sodrug *Petejan* govoril o strokovni, politični ter o gospodarski organizaciji.

V **nedeljo 30. t. m.** ob 10. uri zjutraj se vrši važna seja političnega odbora deželne organizacije goriške in odbora goriške krajne organizacije. Nihče ne sme manjkati.

V **ponedeljek 31. t. m.** ob 10. uri zjutraj, se vrši važna zaupno posvetovanje vseh plačevalcev strankinega davka v Gorici. Sodrugi so naprošeni, da se udeležijo tega zborovanja polnoštevilno.

Sovodnje. Javen shod bo pri nas v nedeljo dne 30. t. m. ob 3 uri in pol pop. Dnevni red: 1. Novi davki; 2. Zavarovanje za starost in onemoglost. Poročal bo sodr. Josip *Petejan* iz Gorice.

Delavci! Kmetje! Udeležite se tega važnega shoda v velikem številu.

Dol. Vrtojba. V četrtek 20. t. m. se je vršil pri nas javen shod z dnevnim redom: Zavarovanje za starost delavcev in kmetov. Shodu je predsedoval Miha *Gorkič*. Poročal je sodrug *Petejan*, ki je pojasnjeval vladni načrt zavarovanja za starost ter obrazložil stališče naše stranke napram kmečkemu zavarovanju. Izpodbil je vsa obrekovanja meščanskih strank, da je socialnodemokratska stranka nasprotna kmečkemu zavarovanju za starost. Razložil je namreč, zakaj socialnodemokratska stranka zahteva, da se loči kmečko zavarovanje od delavskega zavarovanja, ker vidi, da je namen meščanskih strank, ki hočejo združitev zavarovanje delavcev z zavarovanjem kmetov, samo zavlačenje obojega zakona. Nato se je vršila dolga debata, ki so vanjo posegli sodrugi *Gorkič*, *Arčon*, *Humar* in dr., ki so zahtevali pojasnil glede plačevanja in dohodkov iz starostnega zavarovanja. Pojasnila je dajal sodr. *Petejan* ter je predlagal resolucijo, v kateri vrtojbenski kmetje izražajo zaupanje socialnodemokratskim poslancem ter zahtevajo ločitev delavskega zavarovanja od zavarovanja kmetov. Nato je zaključil preds. Lepi shod, na katerem so kmetje pokazali, da se ne dajo vlačiti za nos od meščanskih strank.

Miren. V soboto 22. t. m. se je vršil v gostilni gda. Faganela Mihe dobro obiskani shod, na katerem je poročal sodrug *Petejan* o zavarovanju za starost, o novih davkih ter o splošnih goriških razmerah. Razložil je tudi pomen politične organizacije za mirensko delavstvo. Po shodu se je vršila kratka debata, na kar se je vpisalo 20 novih članov v organizacijo.

Nabrežina. Naš shod. Kakor smo bili naznanili, se je vršil tedaj pretečeno nedeljo pri nas shod proti slabemu občinskemu gospodarstvu in proti novim davkom. Shod se je vršil na vrtu gospodarskega društva na katerem se je zbralo preko 400 oseb. Nad 100 oseb pa, ki niso našle prostora na vrtu so poslušali govornike na cesti. Shod je otvoril sodr. *Marica*. Za predsednika je bil izvoljen sodrug *Mozetič*, za zapisnikarja pa sodr. *Marica*, ki je ob enem tudi prvi poročal o slabem občinskem gospodarstvu v Nabrežini. Ves govor sodruga *Marice*, priobčimo v prih. številki, ker je pač vredno, da izve tudi širša javnost na kak način upravljajo nabrežinski narodnjakarji občinski denar in na kak način varujejo slovenski značaj Nabrežine. Nabrežinski občinski starešinarji sicer strašijo sodruga *Marico* in nas s tožbo. Toda upamo, da se bodo gospodje premislili, ker bi sicer prišle na dan stvari, ki bi bile uničevalne za nje. Dejstvo, da je prav v soboto umrl občinski blagajnik, ki je podal nam vse natančne podatke posebno o zadnjem slavnostnem žretju na

račun blagoslovljenja pokopališča, na katerem so požrli 307 kron ljudskega denarja, ne spremeni ničesar naše obtožbe. In mi izjavljamo danes še enkrat, da bomo šli naprej do cilja, dokler ne neha zapravljati občinskega imetja strani narodno-meščanskih občinarjev. Kajti priznati je treba, da se menda nikjer ne najde občinskih mož, ki bi se tako malo brigali za blagor občine in ljudstva, da se nikjer ne najde takih občinskih zapravljalcev, kakor baš v Nabrežini.

Drugi je poročal sodr. *Regent* o novih davkih. Potem je pa govoril sodrug *Milost* v italijanskem jeziku. Ko je govoril še sodr. *Marchioli* je shod enoglasno sprejel sledeči resoluciji.

1. «Na današnjem shodu zbrano občinstvo pratestira najenergičneje proti slabemu občinskemu gospodarstvu in proti zapravljanju občinskega imetja. Zlasti protestira, da se trosi ljudski denar v privatne pojedinine, kakor se je to zgodilo 19. t. m. kjer so občinski starešinarji pojedli 307 kron občinskega denarja. Shod izreka sedanjim občinskim svetovalcem nezaupnico in zahteva, da odlože zaradi tega takoj svoja mesta.

V slučaju, da bi občinski svetovalci ne hoteli ugoditi tej zahtevi občinstva, ki zveni zanj kot nezaupnica, *zahteva shod*, od kompetentne oblasti, da takoj razpusti sedanji občinski zastop ter razpiše nove občinske volitve.

2. Dne 23. maja 1909 v Nabrežini zborujoči ljudski shod protestira z vso odločnostjo proti namenom *Bienertbove* vlade, ki hoče delavskemu ljudstvu, čigar življenje je vsled industrialne krize in draginje živil in stanovanj itak že nezno, naložiti nova težka bremena.

Za deficit državnega gospodarstva, ki so ga povzročila dejanja, na katera nima ljudstvo nobenega vpliva, odklanja delavstvo vsako odgovornost in zahteva, naj se doseže ravnotežje v državnih financah tako, da se v primerno višji meri obdavčijo kapitalistični in veleposestniški, brez dela tekoči dohodki. Nameravano zvišanje indirektnih davkov, ki zadene široke plasti samo od svojega dela živečega in nad vsako mero obremenjenega ljudstva, se mora kot pospeševanje siromaštva in pomanikanja brezpogojno odkloniti.

Z načrtom o davku na žganje, zistomom kontingentiranju se mečejo alkoholnemu kapitalu brez potrebe in pravice milijoni in milijoni na račun najsiromašnejših prebivalcev v žrelo.

Z večnim oboroževanjem, ki zahteva zaradi nedemokratske politike veledržavnega ugleda neprenehoma nove žrtve za militarizem in marinizem, je svetovni mir trajne v nevarnosti in tekmovalje v oboroževanju mora dobivati blazne oblike.

Saniranje deželnih financ na račun delavne ljudstva je absurdno, dokler nima delavstvo nobenega vpliva na deželno gospodarstvo in je privilegiranim slojem mogoče, rabiti dohodke iz ljudskih žepov za namene, ki ljudstvu ne koristijo ali pa naravnost škodujejo.

Delavstvo poziva torej zbornico poslancev, naj brezobzirno odkloni finančni načrt, ki hoče podražiti pivo in zganje, s tem izkoristiti neposedujoče široke plasti prebivalstva in vsled koristi, ki jo hoče država dobivati od alkohola, otežiti boj proti alkoholizmu.

Delavstvo poziva zbornico, naj reformira davčni zistem na ta način, da se razbremenijo siromaši sloji in da se odpro davčni viri s progresivnim obdačenjem dohodkov, zemljiške rente, premoženja in dedščin.

Delavstvo ponavlja, da zahteva z vso odločnostjo splošno in enako volilno pravico za deželne zbere, in povdarja, da je pripravljeno z vsemi sredstvi bojevati se za politično enakopravnost v deželah.

Delavstvo pa protestira tudi proti namenu, da bi se regulirali tarifi na državnih železnicah tako nesocialno, kakor namerava vlada, da bi se zvišale vozne cene za tretji razred v višji meri kakor za prvi in drugi razred ter da bi se vpeljala s tarifno reformo glede na premog po ovinkih varstvena carina za premogarske kapitaliste.

Delavstvo odobrava odločno opozicijo socialno-demokratskih poslancev proti škodljivim, nesocialnim finančnim načrtom vlade in poziva vse poslance, naj z vso odločnostjo nastopijo proti zvišanju indirektnih davkov in socialno pravično ureditev davčnega sistema.

Po shodu se je vršila na lepem vrtu gostilne lepa domača zabava.

V **zadnjem dopisu iz Nabrežine** se je vrnila panota. Napirano je bilo, da je

16 t. m. izplačal 307 kron za pojedino občinarjev **tajnik iz bolniške** blagajne. Čita naj se pa: To sveto je izplačal občinski **blagajnik iz občinske** blagajne.

Pismo iz Gorice.

V.

Banca popolare je torej ustavila plačila. Deficit znaša 1,000.000 K. Gospodje goriški, tisti, ki so do sedaj predstavljali kremo goriškega italijanskega liberalstva v socialnem, ekonomičnem in političnem oziru, so založili že lepe stotisočake, da bi se ognili polomu, pa je bilo premalo. Šovinistični župan *Giorgio Bombig* je moral baje položiti «na žalostni oltar domovine» vse svoje, tako da mu je postala sedaj edina zasloba županski stol. Pravzaprav bi moral kot pravi gentleman tudi tega zapustiti, pa ravno sedaj bi bilo to bridko!

Pri krizi Banca popolare je prizadeta tudi slovenska klerikalna firma prve vrste, mož, ki je silno rad igral veletrežca. Daleč izven Slovenskega ima svoja podjetja, vsa fundirana z denarjem Bance popolare.

Ta slučaj kaže prav žalostno vzajemnost naše buržoazije. Zagrizen slovenski klerikalni magnat špekulira izven slovenskih krajev z laškim denarjem, in laška banka mu lahkoverno zaupa tisočake in tisočake. Samo lov za profitom na eni in na drugi strani.

Nič bolj kot Banca popolare pa ne špekulira liberalna slovenska Trgovsko-obrtna zadruga, ustanovljena, da organizira slovensko trgovino in obrt v kolektivnem zmislu in potom samopomoči, po vzgledu zavodov za trgovino in obrt. Ta zadruga je prešla leta 1902 pod absolutno gospodarstvo predsednika izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke. Z denarjem, namenjenim trgovstvu in obrtništvu, se je zgradil trgovski dom proti vsakemu zdravemu ekonomičnemu in finančnemu načelu, Trgovski dom, ki s svojimi prireditvami zapeljuje še prešibki srednji stan goriški v nepriemerne stroške. Kupil se je Südbanhotel, katerega je zadruga po sklepu istih gospodov, ki so mislili imeti dobiček z obratovanjem hotela, pa so imeli ogromno izgubo, prevzela v lastno režijo ter rešila tako gospode, ki sede po eni strani v načelstvo Trgovsko-obrtno zadrugo, po drugi strani pa so tvorili nesrečni konsorcij Südbahnhotela. Kako so ti gospodje sploh med seboj pokrili svoj deficit, je tajnost, zakrita v knjigah Südbahnhotela in Trgovsko-obrtno zadrugo ali pa — nikjer. Slovenske trgovce in obrtnike, za katere je bil zavod ustanovljen, to vendar itak nič ne briga! Saj morajo molčati, ako hočejo biti deležni vsaj kolikorotoliko pokroviteljstva liberalnih vodečih gospodov. In s tistim denarjem so se kupile še hiše in podprla druga podjetja brez narodno-ekonomičnega pomena za Goriško. Zato je danes tudi na slovenski liberalni strani ekonomični položaj pobeljen grob. Konkurzi se bližajo in na slovenski strani in vsa slovenska denarna moč je malo več kot goli nič. Pri tem pa ima „Soča“ še nesramnosti dovolj, da vabi slovenske trgovce in obrtnike na limanice: odpirati podjetja v Gorici. Mizerija banke popolare in Trgovsko-obrtno zadrugo je precej enaka. Razlika je le ta, da je bila pri banki popolare akutna, pri Trgovsko-obrtni zadrugi pa je — kronična.

Puhle malomeščanske glave — pa špekulacija!? Navadni kramarji ste.

Strokovni pregled.

Pekovski delavci so vabljeni na važen shod, ki bode v nedeljo dne 30. t. m. v Delavskem domu ul. Boschetto 5. I. nad. ob 10. uri zjutraj.

Krajevna skupina klesarjev v Trstu naznanja, da bodo stopili tuk. klesarji kmalu v mezdno gibanje in je Trst za klesarje že sedaj zaprt. Noben klesar naj tedaj do novih obvestil ne išče dela v Trstu.

Pekovske delavce opozarjamo, da se nahajajo njihovi tovariši v Dubrovniku v plačilnem boju in je vsled tega Dubrovnik za pek. delavce zaprt.

Zahtevajte po vseh Delavski List kavarnah in gostilnah

LIKARICA
JULIJA POLLAK
 TRST
 ulica Sette Fontane šte. 5. I. nad.
 Priporoča se sodrugom.
 = Delo fino in točno. =
 Postrežba na dom.

Nova klobučarnica
GIORGIO DE LUISA

predkratkim otvorjena
 v ul. **Barriera Vecchia št. 2**
 Velika zbirka najnovejših klobukov in
 kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.
Cene zelo nizke.

Anton & S
Toplikar
 kovač v Gor. Vrtojbi
 je odprl lastno prodajalno in
 popravljalnico
dvokoles
 v Gorenji Vrtojbi
 Kolesa prodaja po prav
 nizkih cenah!

Delavci! Sodrugi! Somišljeniki!
 Naročajte „**Delavski List**“
 in širite

1000 ducatov izgotovljenih zarobljenih.
 prve vrste
platnenih rjuh brez šiva.

Široke so 150 cm. dolge pa 2 in 25 cm.

Platno čisto izdelano iz najfinejših lanenih niti. Uporabi se lahko za najfinejšo rabo. Zaradi reducirane produkcije prodajam to

po 2 kroni in 80 vin. komad.

Pošlje se po povzetju najmanj 6 komadav.

Cenjenim odjemalcev pa naznanjam da imam na razpolago še približno 4000 metrov najfinejših, dobro ohranjenih

rumburških platnenih odrezkov
 brez vsakih napak.

Od 6 do 12 metrov dolge prodajam po 50 vin. meter
 » 12 » 18 » » 55 » »

Jamčim popolnoma tudi takrat za trajnost in trpežnost.

Dokler imam to v skladu se pošilja samo v zavojih po 5 kg. (približno 40 do 45 metrov) po povzetju.

Pozor. Ako blago ni po volji, vrnem takoj denar. Nakupi se tedaj brez rizike!

S. Stein - Tkalnica platna - Nahod na Češkem.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,
 kravat, i. t. d.

KAROL GERBEC
 BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
 Zbirka parfumarij in mila.

Slovani! Podpirajte edino Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

KAVARNA UNIONE = TRST =
 Ulica Caserma
 = in ulica =
 Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.
 Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
 in časnikov v vseh jezikih.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov
 za električno in plinovo luč
E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Knjigoveznica
PIPPAN & BORTUZZO

ul. Valdirivo št. 19. II. nad.

Izdeluje najfinejša in
 tržna dela po zelo nizki
 ceni.

Pozor! V novem skladišču
 vina in likerjev

Blizu kinematografa Eden

ul. Madonnina št. 11, se prodaja
 različna vina prve vrste in po naj-
 nižjih cenah.

Refosk . . po 56 vin. liter

Moskat . . po 72 vin. liter

Istrsko . . po 48 vin. liter

Razen tega ima na razpolago še
 veliko zbirko belih namiznih in de-
 zertnih vin, likerjev, i. t. d.

Pošilja franko na dom
 Vzorec na okus brezplačno

2000 kron se da onemu, ki bi našel da je
 moje vino ponarejeno.

Skladišče vina in likerjev
 TRST, ul. Madonnina št. 11.

Čitajte „**Delavski List**“.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.
 USTANOVLJENA LETA 1908.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
 dosedanjim vinskim odjemalcem, posebno
 občenemu konsumnemu društvu v Ljubljani
 delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom
 v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča ve-
 liko množino svojega še neprodanega vipav-
 skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-
 ženih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji,
 Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih
 vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
 odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
 Štajerskem, Koroškem in drugod.

Pošilja se od 56 litrov naprej po jako
 zmernih cenah.

ZADRUŽNO VODSTVO.